

Хижевська В. В., викладач Кропивницького коледжу харчування та торгівлі

МОВА ЮРИДИЧНОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ ЯК САМОСТІЙНИЙ ВИД МОВИ ПРАВА

Під час формування правової держави, громадянського суспільства і правової культури населення, у процесі захисту прав та свобод особистості засоби масової інформації (*далі* – ЗМІ) відіграють важливу роль. Аналізуючи сферу правових відносин суспільства, практику нормотворчості, судочинства, правозастосування, правореалізації тощо, ЗМІ повноцінно стають «четвертою гілкою влади».

Без перебільшень можна сказати, що сьогодні мас-медіа України тісно торкаються висвітлення правового життя держави, оскільки ця тема стосується всього суспільства в цілому і кожного громадянина окремо. Вважаємо, що в цій ситуації дуже важливо, щоб журналіст, який пише на юридичну тематику, мав професійне уявлення про правові процеси, що відбуваються в країні, розумів, як будується політика держави в цій сфері, як вона відображається в результаті на житті громадян. Тільки за цих умов можна говорити про досконалу журналістську працю у сфері права [7, с. 25].

Однією з найголовніших ознак юридичної журналістики є подача правової інформації. Закон України «Про інформацію» дає таке визначення [1]: правова інформація – це сукупність документованих або публічно оголошених відомостей про право, його систему, джерела, реалізацію, юридичні факти, правовідносини, правопорядок, правопорушення і боротьбу з ними та їх профілактику тощо. Джерелами правової інформації є Конституція України, інші законодавчі та підзаконні нормативно-правові акти, міжнародні договори та угоди, норми й принципи міжнародного права, а також ненормативні правові акти, повідомлення засобів масової інформації, публічні виступи, інші джерела інформації з правових питань. З метою забезпечення доступу до законодавчих та інших нормативних актів всім громадянам держава забезпечує видання цих актів масовими тиражами у найкоротші строки після набрання ними чинності.

Крім цього, слід зазначити, що однією з головних функцій журналістики є функція формування громадської (суспільної) думки [4, с. 26]. Сучасна суспільна свідомість у світі відзначається особливо високим рівнем впливу громадської думки на всі сфери життєдіяльності суспільства, починаючи від

глобальних політичних рішень і законодавчих проблем та закінчуючи дрібними побутовими питаннями. Головним будівельним матеріалом для громадської думки є інформація, а головними каналами її формування й вираження – ЗМІ. У цьому й реалізує себе журналістика в демократичному суспільстві як галузь суспільно-політичної діяльності. Правнича ж журналістика в демократичному суспільстві відіграє вирішальну роль на всіх етапах формування громадської думки [6].

Журналістські тексти на правову тематику – це написання, редагування, збір і виробництво правових новин чи правових статей новинарного характеру в будь-якому виді засобів масової інформації [2, с. 564]. Тож юридичну журналістику вважаємо невід’ємною, але при цьому самостійною частиною мови права.

Мова права, у свою чергу, є окремим стильовим різновидом української літературної мови. Як цілісна комунікативно-галузева підсистема літературної мови з певним набором характерних лінгвостилістичних і структурно-жанрових ознак, зумовлених специфікою правової сфери та комунікативно-професійними потребами в ній, мова права забезпечує нормативно-правове регулювання діяльності суспільства.

Водночас мова права містить у собі низку відносно самостійних видів, зокрема мову законодавства і підзаконних правових актів, мову правозастосовної практики, мову юридичної науки і юридичної освіти, мову міжнародних договорів, угод, декларацій, професійну мову юристів, публічну мову права та мову юридичної журналістики. Відповідно до цього мова права послуговується засобами різних функціональних стилів: офіційно-ділового (сфера внутрішнього і міжнародного законодавства, правозастосування, судочинства, нотаріату, діловодства); наукового (сфера правничої науки й освіти); розмовного (сфера усного професійного спілкування юристів) та публіцистичного (засоби масової юридичної інформації, правова освіта населення, судові промови) [2, с. 567].

Кожен функціонально-стильовий різновид юридичної мови має свої специфічні ознаки, норми й правила використання мовних засобів залежно від ситуації та комунікативного завдання. Якщо мова офіційно-ділових текстів, зокрема законодавчих актів, призначених регулювати суспільні відносини, характеризується офіційністю, узагальненістю, стандартизованістю, кодифікованістю, безособовістю, настановно-інформативним характером, стилістичною нейтральністю, відсутністю індивідуально-авторських рис, а мова юридичної науки вирізняється логічністю,

об'єктивністю й обґрунтованістю, фактологічною точністю, аргументованістю, узагальненістю тощо, то мова юридичної журналістики, реалізуючи дві основні, нерозривно поєднані функції – інформативності та впливу, характеризується полемічною загостреністю, популярністю, образністю, експресивністю, відкритою оцінністю, поєднанням різностильових елементів у тексті, індивідуально-авторськими стильовими ознаками [5].

Текст юридичної журналістики є особливим видом юридичного тексту, головна властивість якого полягає у тому, що його завданням є владний вплив на поведінку людей, спонукання до дії.

Юридичні тексти відображають суспільне життя через правові норми як правила належної й обов'язкової поведінки, виконуючи таким чином регулятивну функцію. Виділимо ті ознаки юридичного тексту, які, на нашу думку, є характерними для журналістського тексту з правової тематики :

– *інформативність* (ця категорія стосується як семантики, так і форми тексту) – один із факторів ефективності смислового сприйняття викладеного матеріалу, змістовна насиченість тексту; змістовна зв'язність – забезпечує єдність тексту як цілого, охоплює формально-граматичні аспекти зв'язку висловлювань, характеризується перш за все різнотипними мовними засобами допомогою яких здійснюється зв'язок між елементами тексту: граматичними, лексичними, логічними, стилістичними та асоціативними;

– *логічна послідовність* – це тісний логічний зв'язок між реченнями, частотність зв'язків з ознаками мети, причини, результативності (для цього, з цією метою, отже, однак, таким чином тощо), чітке членування тексту на абзаци, параграфи тощо;

– *цілісність* у структурно-змістовному плані – текст як цільна група речень має бути присвячений одній темі, з якою зіставляються всі речення, що входять до нього, передбачає впорядкованість частин тексту, їх неподільність, обґрунтованість, повноту;

– *мотивованість* – забезпечення переконливого характеру матеріалу, наявність необхідних посилань на офіційні статистичні дані, компетентні джерела, додатків тощо;

– *смислова завершеність* – інформація, подана у тексті, повинна вичерпно відображати тему, якій присвячений текст, не залишати можливості для змістовного доповнення і домислювання невиражених положень. У тексті повинні знайти місце всі без винятку атрибути закінчених фраз, положень і правил, суб'єкт

правовідносин не повинен потребувати роз'яснення змісту тексту, зокрема вираженої в законодавстві правової норми;

– *спрямованість* – чітке визначення призначення, мети повідомлення;

– *ретроспективність* – зверненість у минуле, розгляд обставин, що вже мали місце;

– високий ступінь *композиційної та мовної стандартизації* – у юридичних текстах застосовуються усталені терміни, термінологічні конструкції, що виражають стандартні ситуації в праві, синтаксичні, лексичні та граматичні кліше; чітко визначена структура, що прискорює розроблення та сприймання цих текстів, сприяє їх точності розуміння. Для юридичних текстів властиве означення, обов'язково і чітко, таких екстралінгвістичних (позамовних) факторів комунікації: адресанта повідомлення (автора тексту), здебільшого це юридичні особи; адресата (отримувача повідомлення, читача); референта (об'єкт, предмет комунікації) – те, про що йдеться в тексті.

Також слід зазначити, що тексти юридичної журналістики суттєво вирізняються з-поміж інших видів юридичних текстів. Журналістські тексти юридичного спрямування є засобом правового інформування, забезпечення населення на систематичному рівні інформацією про правове буття [6]. Вони впливають на рівень усвідомленості та правомірності поведінки, виконання людиною своїх громадянських обов'язків та можливість цивілізованого користування правами й свободами, що значною мірою залежить від рівня її правової поінформованості. Журналістські юридичні тексти поряд з інформуванням формують громадську думку, спонукають до активної дії та прийняття рішення. Важливою характеристикою таких текстів є доступність викладу правової інформації. Йдеться, зокрема, про використання як термінології, так і спеціальних категорій, що надає читачеві/глядачеві можливість глибше усвідомити загальний зміст пропонуваного його увазі юридичного матеріалу, а не витратити час на розпізнавання метамови, що, по суті, не має нічого спільного з повсякденним мовним наповненням друкованих засобів масової інформації. Для лексики текстів юридичної журналістики, на відміну від всіх інших видів юридичних текстів, властива емоційність, фразеологічна й метафорична насиченість, наявність окрім юридичної термінології загальнонавчаної наукової та громадсько-політичної, абстрактних слів, мовних кліше, які легко запам'ятовуються.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про інформацію» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.
2. Бачина Л. Ю. Юридична журналістика як спеціалізація [Текст] / Л. Ю. Бачина // Актуальні проблеми держави і права : збірник наукових праць / гол. ред. С. В. Ківалов. – Одеса : Юрид. Л-ра, 2010. – Вип. 52. – С. 563–570.
3. Крутов М. Грамотный журналист – юридически образованный журналист [Электронный ресурс] / М. Крутов. – Режим доступу : www.svobodanews.ru/content/Transcript/3950281
4. Михайлин І. Л. Основи журналістики : підручник [Текст] / І. Л. Михайлин. – Вид. 3-тє, допов. і поліпш. – К. : ЦУЛ, 2002. – 284 с.
5. Недопитанський М. І. Тематична спеціалізація журналіста [Електронний ресурс] / М. І. Недопитанський. – Режим доступу : journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=2178.
6. Рихтер А. Г. Лекции по основам правовой грамотности для журналистов [Электронный ресурс] / А. Г. Рихтер. – Режим доступу : www.medilaw.ru/publications/books/srs/intro.html.
7. Стеблівський Ю. Системі правосуддя потрібна «цілюща» критика [Текст] / Ю. Стеблівський // Юридичний вісник України. – 2009. – № 42. – С. 24–28.

Ткачук І. Д., ад'юнкт докторантури та аспірантури Національної академії внутрішніх справ

ВПЛИВ ХРИСТІЯНСТВА НА МОВУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

В процесі спілкування люди часто не задумуються над тим, як впливає на навколишній світ кожне сказане слово. Словом можна вилікувати, підбадьорити, підтримати, надихнути, ошчасливити людину, і навпаки – образити, зіпсувати настрій чи погубити. Слово може бути актом творіння і водночас актом знищення. За допомогою слів люди програмують свою поведінку і поведінку інших. Наприклад, якщо в процесі спілкування мовець використовує слова – «агресори», то цим самим він викличе зворотну агресію в опонента.

Про первинність слова як сакрального начала, що існувало до творення Богом світу, написано у священних книгах монотеїстичних релігій: «*Споконвіку було Слово, а Слово в Бога*